

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

Előfizetési felhívás a „Debreczeni Protestáns Lap” 4-dik évi folyamára és „Tanügyi Melléklet”-ére.

Iskolai ügyeinket illetőleg mindinkább fontos és lényeges kérdések lépnek előtérbe, melyek megvitatásra és helyes megoldásra várnak. Lapunk szűk tere pedig nem engedvén, hogy ezekkel oly részletesen és behatóan foglalkozzunk: elhatároztuk, hogy az 1884-dik évtől kezdve egy külön álló „Tanügyi Melléklet”-et is fogunk adni. — A „Tanügyi Melléklet” minden hó 5-dik napján másfél iven jelenik meg.

Az előfizetés e lapra a „Tanügyi Melléklet”-tel együtt egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. „Tanügyi Melléklet” nélkül mint eddig egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Jelenlegi tisztelt előfizetőinket, kik t. i. a „Tanügyi Melléklet”-et nem kívánják járattatni, kérjük, hogy nyilatkozzanak február 1-ig. — Ha nyilatkozat nem küldetik, úgy vesszük, mint a kik a „Tanügyi Melléklet”-tel kívánják lapunkat járattatni.

A „Tanügyi Melléklet” külön is megrendelhető egész évre **1 frt 20 kréért.**

A protestáns olvasó közönség figyelmébe s további pártfogásába ajánljuk magunkat.

Debreczen, 1883. december 24.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.
Békési Gyula, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Haladás a theológiában.

(Folytatás.)

Ez ugyan erős nyelven látszhatik; de nem erősebb az, mint a tények kívánják. Azon elméletek, melyek, ha elfogadtatnának, forradalomba hoznák az Isten népe hitét, nem csupán a világegyetem szerkezetének és rendel-

tetésének dolgában, de a Krisztus személye és műve alaptanainak dolgában és a feltámadás dolgában is, nem üdvözlendők úgy, mint adalékok a theologiai tudományhoz; hanem ellenkezőleg úgy tekintendők, mint tani eltérések azon theologiai rendszertől, melyet a XVI. század theologiai óriásai adtak vissza Krisztus egyházának. Ha előveszi az ember akármelyikét is ezen forgalomban lévő spekulációknak a Kálvin, vagy az ő kortársai műveinek olvasása után, csaknem ép oly mélységet érez közöttük, mint mikor az apostolok iratairól megy át az egyházi atyákéira. — A haladás a reformátoroktól sok hirhedt modern haladóig nem egyéb, mint haladás déltől éjjelre, a meghatározott igazságtól éretlen, csalékony spekulációk határozatlan bizonytalanságaira.

Azon változtatásokra nézve a mi ószabásu theológiánkban, miket, a mint állítani szokták, a bibliai criticismus roppant haladása igényel, ép oly kielégítő mint megnyugtató, tudni azt, a mit a legkitünőbb kritikusok úgy hirdetnek, mint épen nyomozódásaik eredményét, azt t. i. hogy ők nem tettek semmi olyan felfedezést, a mi bántana bármely tant is a kijelentett igazság egész körében. Nincs a hitnek egyetlen lényeges tana is, melyet az angol biblia legegyszerűbb olvasója, a szentlélek vezetése mellett, fel ne találhatna csalhatatlan biztonsággal. Annyiban, amennyiben szent vallásunk ezen nagy és döntő alapigazságai vannak szóban, a legkitünőbb kritikusnak sincs semmi előnye az ő egyszerű testvérei felett. Ennek oka világos: 1) az evangélium igazságai, egyetlen kivétel nélkül egyszerű, világos szentirati szövegekben vannak kijelentve, miket a legegyszerűbb ember is megérthet. 2) A hit analogiájának egyetlen tana sem függ bizonyosság tekintetében valamely homályos helytől, hanem ellenkezőleg újra meg újra taníttatik oly szövegekben, melyeknek tartalma felől hely se lehet vitára. 3) Az egyedüli theologiai előny, melylyel a kritikus rendelkezhetik a közönséges angol olvasó fölött, az hogy ő képes lehet p. o. 2. Kor. 5, 15-ben kimutatni, hogy bizonyos különös hely felhozható valamely olyan tan támogatására, melyet az utóbbi, az eredeti szöveg nem ismerésénél fogva nem találhatott meg ott, habár feltalálhatta is azt másutt bőségesen bizonyítatva.

De midőn ezen tévfogalmakat a theologia haladása felől elvetjük, teljességgel nem mondjuk, hogy Isten egyháza nem tett semmi haladást mult történelmében, az isteni igaztanulmányozásában; vagy hogy kutatása által már kimerítette a kijelentés mélységeit. Istennek azon bölcsességével

és ismeretével szemben, mely az ő nemünk iránti bánásmódjának történelmében jelentették ki, még az apostolnak is így kell felkiáltania: „Oh Isten bölcseségének és tudományának mélységes gazdagságai!“ Krisztus gazdagságai, „kiben vannak a bölcsességnek és ismeretnek teljes kincsei elrejtve.“ végére mehetetlenek és „az ő szerelme minden ismeretnél felyebb való.“ A témák végtelensége, melyekkel a theologia foglalkozik, nem kívánja azok tanulmányozása végett a váltság intézményének újraalkotását. A tudományal nem kell úgy bánni, mintha az pusztá hypothesis volna. A haladás a csillagászatban nem foglalja magában a Newton-féle rendszer újra alakítását. Azon rendszer nem ilyen kezelése által történt az, hogy Adams és Leverrier meghatározták a Neptun bolygó állását és tömegét; mielőtt a távcső odafordított volna a naprendszer ama magánosan álló órállójára. A minő a csillagászat a mi ismeretünk előhaladására nézve Istennek azon munkáit illetőleg, melyek a csillagos égen történnek, olyan a mi dicső, ősi kálvinista theologiánk az Isten azon munkáinak tanulmányozására nézve, melyek a kijelentés egén fénylenek elő. Nincs egyetlen tana se a hit analogiájának, mely ne sütné nagyobb fényvel, mihelyt azon rendszer értelmében saját tani állásába tétetik és azon isteni kutforrásra vezetetik vissza, mely a mi szövetségi Istenünk souverain kegyelmében talál-tatik. Ez az egyetlen theologiai rendszer, mely tudományosnak modathatik; valamint ez az egyetlen rendszer, mely megalázza az embert és felmagasztalja Istent. — Miképen annak lényeges elemei már istenileg vannak rendszeres viszonyaikba téve a szentírásban, azonképen úgy kell annak mindenkor tekintetnie, mint minden theologiai spekuláció próbakövének és mint minden valódi theologiai haladás vezérének. Mind a tudomány, mind a criticismus tartoznak alávetni eredményeiket a hit analogiája ítélőszékének.

Bethlendi Endre.

(Folyt. köv.)

A 190-dik dicséret.

Már az énekügyi bizottság munkálatában feltűnő volt az, hogy bár a saját dallammal bíró dicséreteket elég körültekintéssel bírálta meg és válogatta ki: mégis a 190. dicséretet — a dallaméért vagy a szövegéért vagy talán mindkettőért, a megtartandó énekek közé sorozta.

Énekügyünknek egyik buzgó harczosa e lap mult évi 31. és 33. számában ez énekre hívja fel az érdeklődők figyelmét; és minthogy egyuttal több olyan dolgot hoz szóba, melyek a megczáfolást megérdemlik, legyen szabad e tekintetben egyéni véleményemet és szerény nézetemet elmondani.

Érdekesnek és becsesnek tartja az illető e maga nemében valódi remek művet „s méltán kérdezhettük — ugymond — hogy mi ok inditá a régi atyákat ez ének kiforgatására és megcsonkítására.“ Nekem nincs tudomásom arról, hogy Sachs az eredetiben közölt éneket úgy írta-e, mint csupán egy vallásos költeményt, mely az embert a szegénységben kívánta vigasztalni; vagy pedig úgy mint éneket, templomi használatra. Amaz esetben a költemény olyan, hogy azt megcsonkítani elhibázott dolog volna; de ugyanakkor ez a költemény azon czim alatt, melyen most áll, énekes

könyvünkben helyet nem foglalhat. Nem foglalhat helyet pedig azért sem, mert nem azon értelemnek és eszméknek ád kifejezést, miket a szivben egy szük esztendő napjai keltenek, hanem — mint már említettem — vigasztalást kíván nyújtani a szegénységben. — Ez a költemény, ha éneknek tekintjük, a szegény ember éneke. A szük termés gazdagot és szegényt egyiránt sujt, habár nem mindig egyenlő mértékben; s egy ilyen alkalmi énekben nem azon eszme kifejezése és körülírása a fődolog, hogy az Isten a szegényekre is gondot visel, hanem beismerése annak, hogy isteni segedelem nélkül hasztalan minden munka, isteni áldás nélkül hasztalan minden munka, isteni áldás nélkül hiába való minden reménység; fődolog, hogy az ének kifejezze, miszerint isteni segedelem és áldás tartotta fen eddig is életünket, tette nyugtot adóvá álmainkat. Az éneklő keseregve keresi magában a fogyatkozást, mely miatt Isten áldása elmaradt; Istennek különös gondját esengi azokra, kiket a csapás leginkább ért, és végre az Istenben való hitet és erős bizalmat megkértszerezni igyekszik a szivben.

A 190. dicséret mint költemény nem ezen érzelmek kifolyása s nem ilyen eszme kifejezése, bár rokontárgyu, de főirányában egészen más; ugyanazért tartalmánál fogva az énekes könyvben a czim alatt kitett alkalomhoz nem tekinthetem megfelelőnek s mint ilyet az énekes könyvből kihagyandónak vélem.

A mi megcsonkítását illeti, az azt mutatja, hogy már a régi atyák is hosszalták éneknek s azért vették az eredetiben 14 versszakból álló költeményt 7 versszakba; de hosszadalmasnak tartotta azt V. L. is, a költemény ifju átdolgozója, mert 14 helyett adott 9 versszakot. Különben is az egyházi ének nem egyéb mint vallásos dal, és mint dal hosszú nem lehet; vagy melyik gyülekezet énekelte valaha végig a 88 versű CXIX. zsoltárt?

A kiforgatás iránt emelt panasz csakugyan alapos, de ennek oka egészen azon zeneszerzőre háriható és hári-tandó, ki egykor Sachsnak ezen jó beosztásu költeményéhez a dallamot írta. Német eredetiben minden versszak áll négy 8-as és egy 6-os tagu sorból; erre a dallam úgy készült, hogy az első sornál minden nyolcz szótagra 10, a másodikra pedig 9 hangjegyet kellett énekeini. A fordító nem levén barátja az „ahatyám“-féle hehentesnek, a fordításban is vett 10, illetve 9 szótagot, hogy a verssorbeli szótagok száma egyenlő legyen a hangjegyekével; így rá erőszakolták a fordítást egy olyan rámarra, mely az eredetivel sem egyezett.

Ha a 190. dicséret dallama ellen más kifogást nem lehetne tenni mint azt, hogy az eredetileg egy olyan költemény szövegéhez készült, mely terjedelmét tekintve sorai-ban vele nem egyezett, a dallamok sorából már azért kihagyni vélném; de mert távolról sem lehet ráfogni, hogy kellemes hangmenete van, és mert a sorai közt mutatkozó arány, tekintve azok hosszúságát olyan, hogy egyházi ének szerzéséhez jó beosztásu versszöveget egyáltalában nem biztosíthat: nem tartom nyereségnek, ha a dallamok sorai-ban megmarad. Megfogja ugyan mutatni majd az eredményt hogy kik és hányan lesznek azok, kik akár e dallam szépsége által megkapatva, akár a soraiban érvényesíthető czél-szerű beosztás által vezéreltetve, e dallamhoz a közel jövőben versszöveget irnak. — Legalább én úgy értem és úgy érzem, hogy ha a dallamban semmi szépet nem találok; ha

bizonyos szokatlan, nyelvünk természetével nem egyező és így erőszakolt beosztása a verssoroknak gondolataim kifejezésében korlátol: akkor munkám eredménye legjobb esetben is közép marad, s a kifejezések milyensége azon is alul áll!

De kisebb-nagyobb mértékben így van azzal más is, s ezt látszik bizonyítani ez éneknek a legujabb fordítása is. — V. L.-nek a Luther emlékünnepeire irt éneke elég biztosítékot nyújt az iránt, hogy van tehetsége és érzéke írni olyan éneket, mely elég népies a nélkül, hogy az irodalmi színvonalon bármi tekintetben is alul szállana.

Nem lehet ezt mondani a fentirt éneknek általa eszközölt átdolgozásáról; s a mily mértékben kitetszik emlékünnepe énekén a tehetség és hivatottság, épen oly mértékben látszik a 190. dicséreten a toldás, foldás, foltozás munkája; nincs ennek egy versszaka sem, a mit az illető szebben, hübben és sikerültebben ne tudott volna átteni, de más feltételek mellett.

(Folyt. köv.)

A Zwingli ünnepélyek Helvetiában.

A bázeli egyetemen tanuló magyar ifjak derék barátja s az ottani alumneum felügyelője Jóneli Arnold lelkész, az általa szerkesztett „Allgemeine Schweizer Zeitung“ című politikai napi lapnak néhány számát szives levén kezemhez eljuttatni, azokból — rövid kivonatban — nem lesz egészen érdektelen a nagy reformátor születésének 400-ados emlékére hazájában végbement ünnepélyességekről, a magyar prot. olvasóközönségnek is, egy és más nevezetesebb mozzanatot bemutatnunk.

Azt már olvastuk a hazai lapokból, hogy minő lelkesültséggel készültek a helvétek a Zwingli ünnepélyekhez. Nem csak népszerű röpiratokban hívták erre fel előre is a nép zömének figyelmét; hanem felszólították a közönséget arra is, hogy a reformátor emlékére rendezendő műkiállításban, a birtokukban levő s a Zwingli-féle reformáció korából eredő kéziratokkal, nyomtatványokkal, képekkel stb. vegyenek részt. Együttal, miután Zwinglinek egy monumentális emlékkövet is akart a helvét patriotismus emelni, a honfiakat adakozásra hívták fel.

Igy készültek a derék helvétek az ünnepélyességekhez. S valóban lélekemelő is volt látni, mint vetélkedtek a református kántonok az ünnepélyeknek minél impozánsabbá tételében. Nem maradt el a legutolsó falucska sem, a mely most hálateljes érzések közt ne gondolt volna vissza a wildhausi — még most is álló — egyszerű lakra, hol egykor a nagy reformátor bölcsője ringott. De mindezen ünnepélyességek közt kétségtelenül legkiemelkedőbb volt az, melyet Zürich városa rendezett Zwinglinek. Hisz itt valósítá meg reformátori dicső elveit. Itt nyitá meg nemcsak tanban, hit-tételekben, hanem erkölcsökben is kedvelt gyülekezetét. — Hogy ne adózott volna tehát kegyelettel e város lakossága annak a férfinak, ki hitbeli meggyőződését Kappelnél, több polgártársaival együtt, vérével pecsételte meg.

Az ünnepély január 6-án kezdődött. Már korán reggel megszólaltak a város összes harangjai, s a nép sietve özönlött a templomokba, gyorsitva lépteit ki-ki, hogy valamiképen helyhez juthasson. — Leglátogatottabb volt azonban a

híres müster, melynek falai közt egykor a nagy reformátor is hirdeté az örökké való ígét. Itt Finsler antistes Zsid. XIII. 7. v. felett tartá ünnepi beszédét, feltüntetve az áldást, mely egykor Zwingli működéséből Helvetiára pataként áradt szét; s mely ma már 400 év letűnte után életerős folyam, melyből milliók merítik — tul a haza határain is — lelki üdvösségüket.

Este a városi dalegylet termében, hol Zwinglinek életnagyságu arczképe és az emlékére állítandó szobor mintázata voltak felállítva, volt előadás. — A 68-dik zsoltár eléneklése után, Meyer történelem tanár rajzolta Zwinglit mint egyházujítót, aztán mint hű hazafit, ki oly merészen kelt ki a helvéteknek azon szokása ellen, hogy pénzért idegen fejedelmek szolgálatára adták el magokut. De leghatalmasabb volt ő mégis mint predikátor. — Láng korbáccsal ostromozta a város lakosainak erkölcsi romlottságát. Egy fültanu, ki predikációit szorgalmasan hallgatta, azt jegyezte fel róla: „hogy mindenkinek hajszála égfelé állt, ha a bűnök ellen kikelt.“ Találólágy jegyzé meg azért róla Kessler történetíró, hogy az ő fáradhatatlan reformátori munkássága Zürichet, főképen erkölcsi tekintetben, az ég kegyes mennyasszonyává változtatta. Hát a világi elem mit nem köszönhet ő neki? Ő volt legelső megteremtője a presbyteri rendszernek akkor, a midőn az egyház kormányzásában a világiaknak is helyt adott. Így egyesíté a nagy reformátor az egyházat az állammal; s bizonyára nem az ő hibája, hogy ha az állami mindenhatóság később sokhelyt és sok esetben élt vissza ama szép és magasztos jogkörrel, mit Zwingli neki jó szándékkal odaadott. Ismerhetjük továbbá messzekiható politikai merész terveit s a katolikus kántonok elleni küzdelmeit, a kik Zwinglit áldozat gyanánt szemelték ki magoknak. A nagy reformátor érezte azt, hogy ő csakugyan áldozat fog lenni. Egyháza ügyét buzgó könyörgésében az Urnak ajánlva vonul ki hiveivel a kappeli csataterre, hol lelkében ama meggyőződéssel halt meg: „hogy a szent ügy nem veszhet el!“

A német reformátor Luther 15 évvel halt meg utána, s nem volt senki, ki helyét betölthette volna. Zürich és a helvét reformáció, e nagy veszteség mellett is, szerencsésebb volt e tekintetben. Ott volt a hű barát és szellemi utód Bullinger, a ki csakhamar a méltó előd nyomdokaiba lépett és folytatta a megkezdett munkát. S tudva azt, hogy mit nyert Zürich közelebről reformátori működéseiből, méltán emlegetik nagy neveiket.

Ez előadás bevégezte után Dr. Finsler ántisztes emelt szót. Beszédében leginkább a reformációnak ma is érezhető áldásaira utalt. Sokan úgy vélekednek — mondá a szónok — hogy a jelenlegi társadalom egyedüli czélja a humanismus gyakorlásában állana; mi azonban az evangyéliom zászlóját ragadjuk kezünkbe s az „ige“ hirdetésében adjuk a valódi humanismust. Elismerjük ugyan amannak is isteni eredetét; de mindenek felett áll mégis ama krisztusi humanismus, mely azt hirdette, hogy „szeressétek még ellenségeiteket is.“ Ez már az igazi humanismus s ennek kinyomatát találjuk mi Zwingliben. Kereszttyénséget és humanismust egyesített ő minden cselekedetében. S mint a nagy reformátor követői és igazi humanisták, a más vallásfelekezetekhez tartozókkal békében szeretünk mi ma is élni; de ha türelmes magatartásunk daczára Róma bennünket folytonosan sérteget, s mint eretnekeket — e müvelt XIX. században

is — elkárhoztat és minden szabadabb gondolkodást elnyomni siet: akkor ne vegye tőlünk senki rossz neven, hogy ha a lélek fegyverét mi is kezünkbe vesszük, hogy magunkat megvédehessük. Hadd haladjon és törjön azért Zürich a tudomány és művészet, ipar és kereskedelem terén egyaránt előre...! Mindezek felett azonban oda törekedjék, hogy az ő templomaiban és nyilvános fórumain, valamint a házi tűzhelyeken, a hitnek lángja magasan lobogjon, mert csak így marad Zürich Zwinglinek igazi városa s csak így ünnepelheti meg ez az ő dicső emlékezetét méltólag...!

E sikerült szép beszéd után Finsler a skót szabad egyháznak üdvözlő feliratát olvasá fel, a melyben az egyház azon barátságos és meleg ragaszkodásának ad kifejezést, melyetők a testvér helvét reformált egyház iránt éreznek.

Az ezrekre menő sokaság, lélekben megújulva, vallásos énekek zengedezése mellett oszlott szét.

Ezzel azonban az ünnepély még nem ért véget.

Márk Ferencz.

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

A hit temploma. Egyházi beszédek, részben Spurgeon nyomán írta Könyves Tóth Kálmán. III. kötet. Budapest, 1884. Kókai Lajos tulajdona. Ára 2 frt.

(Vége.)

Nunc venio... Teljesen menthetetlen a homiletika elveinek szempontjából azon eljárás, melyet a szerző a XI., továbbá a XXVI., XXVII. és XXVIII. számú beszédeknel a textussal elkövet, bár meg kell mondanom, hogy e három utolsó beszéd cyklusszerűleg ugyanazon tárgyról szól. — A hosszú, egész részre terjedő textusokat ugyanis nem olvassa fel, hanem a bevezetésben arra hívja fel hallgatóit, hogy majd olvassák fel azokat otthon. Vajjon a rész címében, mely textusul szolgál, benne van-e a résznek minden gondolata? Vajjon mihez kötheti gondolatait az egyszerű hallgató, ha nincs azokat mihez kötnie? Vajjon látszólag legalább nem a levegő eget vagdalja-e a szónok, ha tulajdonképen fegyver nélkül akar fegyverkedni? S végre vajjon mitévő legyen az a hallgató, a ki nem tud olvasni s a ki nemcsak azért megy templomba, hogy épüljön, hanem hogy épülve tanuljon is valamit? Legyen bármilyen hosszú is az a textus, bizony csak föl kell azt olvasni!

Van végül egy mondat ezen egyházi beszédgyűjteményben, mely ellen már nem csak a homiletika, de a keresztyén erkölcsan elvei szempontjából is föl kell szólalnom. — A IX. számú beszédben nevezetesen a kánai menyegzőt, mint az „erény menyegzőjét“ irván le a szerző, ezt mondja a bevezetésben: „csak hogy szegénysorsu emberek társaságába hivlak, hol nincs oly gazdagon terített asztal, mint Heródes termeiben s tartok tőle, hogy ide nem örömet nyit be a gazdag.“ A kitünő szerző azoknak hibájába esik e megjegyzett szavaiban, kik a gazdagok rovására a szegényeknek tulajdonitanak minden erkölcsi értéket s apotheosist zengenek olyan emberek fölött, kik már csak azért sem felelhetnek meg minden erkölcsi kötelességnek, mert szegények. Azt egyáltalában nem tehetem föl K. T. K. urról, hogy ő ezen szavaival a debreczeni ispotálybeli koldusoknak akart volna hizelegni,

hiszen ő tudja legjobban, hogy ezen intézetet nem azok tartják fen, a kik anyagi jótéteményeit élvezik; azt is nagyon jól tudom róla, hogy ő egyáltalában nem hirdetője azon szerzetesi morálnak, mely a maga eredeti, hamisítatlan voltában azt vallja, hogy a gazdagok csak a bűn gözkörében érzik jól magukat s így ama tétel, melyet a biblia a maga egészében egyáltalában nem tanít, csak elnézésből kerülhetett be művébe. Tudja ő azt velem együtt nagyon jól, hogy a szeretet evangyeliomának hirdetése közben semmi olyat mondani nem szabad, a mivel valakit, vagy épen egy egész osztályt megbántanánk, — már pedig egy ilyen mondással a gazdagok osztályát egy egész életre elidegeníthetjük magunktól. Ismerem, közeli barátságunknál fogva igen jól ismerem szerző nemes lelkületét s épen azért, mert ő e mondatát nem meggyőződése szerint írta le és mondotta el, szándékosan hagyta meg végül, a climax legtetőjére ezen sokszoros szempont alatt kifogásolható tévedését.

Ideje azonban s a munka nagyon megérdemli, hogy immár kellemesebb hangon zengő hurokat pendítsek meg. Mindenekelőtt nagyon élénken tudok a felett örülni, hogy e gyűjteménybeli predikációkban nem találkozunk többé olyan történetekkel, minőket a két első kötetben erősen kifogásoltam. Sohasem tudom elfelejteni, hogy iskolás gyermekkoromban mi fiuk igen jóízűen neveltünk benn a templomban egy, a predikációba beszótt történetke fölött s ma, erre is támaszkodva, a legjobb meggyőződésemmel tanítom, hogy semmi olyat nem szabad beszönni egyházi beszédbe, a mi csak mosolyt is gerjeszthet. E külföldről, különösen angol földről importált szokással tehát, úgy látszik, teljesen szakított a szerző s csak a XXXVIII. sz. alatti, iskolai vizsga alkalmával, tehát gyermekek előtt tartott beszédében találunk még erre. Ám hadd éljenek még a gyermekek tejnek eledelével!

A mit elől kellett volna mondanom, az összhangot kissé megzavarva, itten mondom el, hogy t. i. e kötet 43 predikációjában minden ünnepi alkalom figyelembe van véve, ide számítva a farsangi, a bőjti s a bűnbánati időt, valamint az új kenyér és az új bor osztásának vasárnapjait is. Óhajtom még megjegyezni azt is, hogy kibucszó beszédét Laczházáról eljövetele, s beköszöntő beszédét Debreczenben első föllépte alkalmából tartotta. S legyen bár szokatlan dolog, megjegyzem még azt is, hogy a 246-dik lapon helytelenül van kiigazítva egy sajtóhiba, mert nem a XXXVIII. hanem a XXXVI. sz. beszéd végéről maradt ki a K. T. K. jelzés.

Órállói helyemről kötelességemnek tartván a fentebbi kifogásokat elmondani, más oldalról szívesen bevallom azt is, hogy azok közül a két utolsó, a két legnagyobb botlás a legegyszerűbben elenyészthető s hogy a többin is könnyen tud segíteni az öntudatos tanulmányozó, ki e beszédek nem tanulja be szóról-szóra, hanem keresztyéni szellemüket, irányukat teszi inkább komoly figyelés tárgyává. Örömmel vallom be azon hitemet, meggyőződésem, hogy e munka nem tartozik a manapság megjelenő, egészen ephemer értékű és jelentőségű művek sorába, sőt a homiletika történetében díszes hely fog jutni méltatására. A szépirodalom terén is jól ismert nevű szerző irányáról fölösleges mondanom, hogy az kitünően szép, lágyan simuló, rhythmic zengő, — oly sajtóság, melyet én igen nagyra becsülök. — Kiváló értéket ad e beszédeknek bibliai irányuk s tisztán keresz-

tyéni szellemük. Megbecsülhetetlen értékűvé válnak pedig e predikációk azon gyakorlati irányuknál fogva, hogy a bűnös közszükséget szüntelen szem előtt tartva, mindig a lelkiösmerethez szólnak, azt költögetik álmából s magyarázva a bibliai történeteket és elveket, azonnal alkalmazást is adnak a gyakorlati életre. A bibliai igazságok, a keresztyénség nagy hittani és erkölcsstani tételeinek tanításában, tehát a keresztyénség építésében, a hit templomának emelésében kitünő szolgálatot tesz ezen „Hit Temploma.“

Kivánjuk a kegyelem urától, hogy adjon még nagyon sok éven át erőt Könyves Tóth Kálmánnak a hit temploma köveinek munkálására; tegye áldásossá saját neve tiszteletére e munka szellemét minél több lélekben. A szerzót, kitől sokat vár egyházunk, azt hiszem, sok ember nevében kérhetem, hogy haladjon, ígérete szerint is haladjon, a „Hit Templomának tovább építésében.

Csiky Lajos.

Egy apologétikus munka.

A fenti czimmal nevezhetjük Nagy Elek kispaládi ref. lelkész „A hit fegyvere“ című munkáját, melyről, legalább e sorok írója egyáltalában nem szólott volna, ha erre erkölcsileg kényszerítve nem érezné magát azon részben igaz s részben igaztalan megjegyzések által, melyeket e 86 lapos műre a „Sárospataki Lapok“ szerkesztője, lapja f. évi 4-dik számában tett. Kétségbevonhatatlanul igaza van neki, ha szigoruan megróvja e munka személyeskedő hangját s szentül igaza van abban is, ha mondja, hogy a szerző „mindenáron martyromságra törekvő ember,“ de egyebekben aztán aligha, vagy éppen nincs igaza. Nem alapos például azon állítása, hogy ez „iratféle valami szerzőjén kívül az egész magyar prot. egyházat keresztfára érdemesnek deklarálja.“ A 73. lap utolsó sorában ugyanis e néhány sor alól jegyzett íróját is a bibliai hiteles s bibliai meggyőződésű, névszerint megnevezett férfiak közé számítja a szerző. Épen ezen az alapon s mert magam is tanítottam s kiváló előszeretettel tanítottam az apologétikát s így ismerem azon tudomány komoly hangját, érzem komoly érveinek egész súlyát, némileg hivatva érzem magamat a „Sárospataki Lapok“ megjegyzéseinek kapcsában röviden hozzá szólni ama munkához.

Az apologétika évszázadok hosszú során át magas fejlettségre jutott gyönyörűen szép tudomány, mely éppen ezért csak akkor lehet igazán jó, ha komolyan tudományos érvekkel polemizál a keresztyéntelen nézetek ellen. Épen ezért talán senkinek sem juthat eszébe apologiát írni amaz apologiai munka mellett s legkevésbé tehetem azt én, ki azt hiszem, hogy irenice jobban lehet polemizálni, mint bármi más módszerrel. Én is elitélem tehát, föltétlenül elitélem a szerző személyeskedő hangját s elitélem szerzót azért is, mert (a 85-dik lapon) oly meglepéssel szól saját doctus voltáról. Hiszen apologétikai területen csaknem teljesen képtelen dolog a német, vagy az angol, vagy a francia nyelv ismerete nélkül mozogni.

De ne higgye azt a „Sárospataki Lapok“ t. szerkesztője, hogy pár ehhez hasonló mű képes volna végképen kompromittálni az evangéliumi theologia ügyét. Hiszen e theologia apologetáinak száma légió s bizonyára mindig

lesznek a mi pártunkon emberek, kik fognak tudni egészen tisztességes fegyverekkel is harcolni. Hát a modern theologia harcosai hová eltévednek néha!

A mű szerzője bizonyára jobban tette volna, ha munkáját nem írja vala meg, vagy ha már megírta, irásztala fiókjában kellett volna azt felednie, mert vele nem segített az evangéliumi theologia ügyének. Sok olyan gondolat van munkájában, mi komoly figyelemre méltó s teljes dicséretet is érdemel hitvallói buzgósága, de az is bizonyos én előttem, hogy mai napság már az arany almákat semmiképen nem szabad bádogrostélyon tálalni az éhező vendégsereg elé.

Csiky Lajos.

T Á R C Z A

A lelkipásztori hivatásról.

(Zwingli)

Szeretett testvéreim s szolgatársaim az Urban! Az ó szövetségben a próféták, az új szövetségben pedig sok kitünő és kegyes keresztyén, intéznek utasításokat és figyelmeztetéseket a lelkipásztorokhoz, a mint irataikból világosan látható. Ez okból úgy vélekedem, hogy hozzám is illő, miszerint veletek a mi tisztünkről komolyan és hiven szóljak épen ezen szent gyülekezetben, melyben oly sok száz lelkipásztor és tudós férfiú, az Isten igéjét szomjuhozó nagy számu közönséggel egyetemben összegyülekezett.*) Istennek kegyelme légyen velünk e munkánkban!

Egy pásztor és az általa legeltetett juhok oly világos képet nyujtanak Istenről és rólunk, hogy az ó szövetségi szent iratok Istennek gondviselését és minket szegény halandókat igazgató jóságát, hasonlatossággal élve, a pásztornak — mely alatt Isten értetik — s e juhoknak képében, — mely alatt mi értetünk — mutatják fel. Maga Megváltónk, Jézus Krisztus pásztornak nevezte magát (Ján. 10, 11.), mivel bennünket az igazi legelőhöz és táplálékhoz vezet, mint ama pásztor, ki a tudatlanság sötét helyéből és az emberi tudomány kötelékeiből, isteni bölcsesség és szabadság világosságára vezérelt.

Annálfogva szükséges is, hogy mind azok, a kik mint pásztorok az ő juhok közé küldetnek: tisztöket és megbízásokat ne más példánykép szerint tanulják végezni, mint amaz egyedüli igazi istenige szerint, a mely az utolsó időkben Isten igazi fiában az Ur Jézus Krisztusban világosan és sajátképeni értelemben, annak előtte pedig az ó szövetségben (noha kisebb mérvben) sok atyában és prófétákban határozott alakot nyert. Tehát Isten igéjét elsőben Krisztusnak, az igaz Istennek, azután a próféták és apostolok szájából és cselekedetéből fogjuk megvizsgálni és ebből megtanulni, mily nagy és fontos hivatása van a lelkipásztoroknak, a kik mi püspököknek, lelkésznek, papnak, prófétának, evangyelistának vagy prédikátornak nevezünk. Másodszor jellemezzük a hamis prófétákat, hogy rájuk lehessen ismerni és felmutatjuk büntetésöket, hogy ezek megismerése folytán vagy megjobbuljanak, vagy a hol ez nem történik, elmozdittassanak.

Hogy pedig Krisztus születésének és emberré levésének ti-

*) E beszédet Zwingli a zürichi második vitaértekezlet alkalmával tartotta, melyen Bullinger tanúsága szerint több mint 350 lelkész, ezek között 10 tudor és számos magister, összesen pedig több mint 900 férfiak valának együtt. E. J.

tokteljes vizsgálódásánál hoszasabban ne időzzünk, kezdjük azon dolgokkal, a melyeket cselekedett és tanított, minekutána magát a világnak kijelentette. — Midőn Simeon őt karjaira vette és bemutatatta, így szólt Máriának, az ő anyjának: „Imé rendeltetett ez elestére és feltámadására sokaknak Izráelben; és jelül, melynek ellene mondanak“ Luk. 2, 34. Tehát minden egyes lelkipásztornak tapasztalnia kell, hogy az ő legelőjéről némelyek még gonoszabbakká lesznek, mások azonban a bűnből feltámadnak. Továbbá, hogy mindenfelől ellenállásra talál a hitetlenek részéről: mert a test szerinti ember nem fogadja el Istennek lelki beszédét, hanem minden erővel annak ellene szegül; ennél fogva a lelkipásztor folytonosan ki van téve az üldöztetéseknek és ólálkodásoknak az Isten igéje ellenségeinek részéről; sőt atyjának, anyjának és minden rokonainak tapasztalniok kell, miszerint gyermekeik a világ részéről gunyoltatnak és megvettetnek, mert a test nem oly könnyen csilapítható le, hogy ujjal ki ne törjön s gonosz szándékait ne üzze. Ilyenkor aztán a rokonok fájdalommal és aggodalommal gyötörtetnek sziveikben, a minthogy Mária is mintegy törzsurást szenvedett szívében. A szülék oly szeretettel viseltetnek gyermekeik iránt, hogy azoknak bánatában résztvevők még akkor is, ha azok nem igaz uton járnak, annál inkább ha ügyök igazságos. Imé Dávid még engedetlen fia Absolon miatt is szomorkodott 2. Sám. 18. Viszont a lelkipásztornak atyját és anyját el kell hagynia és rájuk való tekintet nélkül megmaradni Istennek munkájában, a mint Krisztus cselekedte Luk. 2, 48. 49. Midőn őt József és anyja három napi keresés után a tanítók között megtalálták, anyja azért megfeddette: „óh fiam, miért cselekedtél így mi velünk? ime a te atyád és én nagy bánattal kerestünk tégedet.“ Ő pedig felel: „Mi dolog, hogy engem kerestek vala, avagy nem tudtátok vala-é, hogy azokban kell nékem foglalatoskodnom, melyek az én atyám dolgai?“ Tehát a lelkipásztor se engedje magát tévutra vezetettü az isteni munka cselekvésében sem atyjának vagy anyjának fájdalma által, sem gyermek, feleség, nőtestvér, fitestvér avagy barátai által: mert Máriának engedelmes fia Jézus Krisztus is aként cselekedett. Azért mondá a tanítványoknak, midőn őket kiküldte predikálni Mát. 10, 37: „a ki inkább szereti atyját vagy anyját, fiát vagy leányát, hogy nem engemet, az nem méltó hozzám“ azaz tulajdonképen: az nem nekem való.

A lelkipásztor ne engedje magát határozatni se atyja se anyja által, hogy ugyanis Isten igéjét azok akarata szerint alakítsa vagy intézze; mert Krisztus, szeretett anyjának igen komoly feleletet adott, midőn ez őt inteni akarta, hogy ama menyekzön a népnek a bort illetőleg lenne segítségül: „micsoda dolgom van nekem te veled asszony?“ Imé ily szilárd és határozott legyen a lelkipásztor, hogy a juhokat az Isten igéjének legelőjéhez vezérelje, miszerint sem atyjának, sem anyjának még kevésbé más halandónak kívánságához ne szabja magát. S ha azok mégis úgy akarnának tenni és Isten igéjének nem engedelmeskednének, legyen a lelkipásztor ellenségök, hagyja el s gyűlölje őket. Mert Krisztus ily megbizással küldte ki tanítványait: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem volna hogy békességet bocsássak a földre; nem azért jöttem, hogy békességet bocsásak, hanem fegyvert; mert jöttem, hogy azt cselekedjem, hogy a fiu az ő atyjának ellensége legyen, a leányzó az ő anyjának és a menyé az ő napának...“ Luk. 14, 26 így szól: „Ha valaki én hozzám jő és meg nem gyűlöli az ő atyját, anyját, feleségét, magzatait, atyafiait és hugait, néneit sőt a maga lelkét is, nem lehet én tanítványom.“ Így kell a lelkipásztornak hivatása iránt teljesen odaadónak lennie, hogy atyját és anyját is, a kiket Isten pa-

rancsa szerint tisztelni és szeretni kötelesség, ha ezek őt hitétől elpártolásra készítetik, gyűlölnie kell. Bár ezen parancsok nemcsak a lelkipásztor hanem általában minden ember részére adtak: mindamellett különösen és első sorban vonatkoznak azok a lelkipásztorra. Látjuk ezekből, mennyire függetlennek kell lenni egy lelkipásztornak atyjától stb., és mennyire készen kell lenni a szüléknek arra nézve, hogy gyermekökben nem fognak látni földi tisztességet. S ha talán testies érzelmek sugallatából fiokat, a lelkipásztort, netalántán tévutra akarnák vezetni, ez háborúságot, viszálykodást és szakadást idézne elő.

Lássuk immár, milyennek kell lenni a lelkipásztornak bensőleg. Krisztus így szól Mát. 16, 24, 25., Luk. 9, 23, 24: „Ha valaki követni akar engemet, tagadja meg önmagát és vegye föl mindennap az ő keresztyét és kövessen engemet. Mert ha valaki megakarja az ő életét tartani, elveszti azt.“ Először is tagadja meg az ember önmagát; mert a halandó folyvást akar valami lenni. E tekintetben megvetett és rabszolgához hasonlólag, lenéztetnek s megvetettnek kell lennie önmaga előtt s egyedül arra tekintsen, a mit Isten parancsol; semmit tudva ne tegyen saját ereje szerint, hanem egyedül Istent és az ő igéjét válaszsza zsinórmérték gyanánt. Hol ez így van, ott kell fölvenni naponként ama keresztyét: mert mindennap fordulnak elő ellenhatások, melyeket elviselni kell s melyek alól kibúvni nem szabad. Ha az ember önmagát megtagadja és egyedül Istenre tekint: sokkal több olyanokat lát, kik meg nem tagadják magokat mint olyanokat kik képesek az önmegtagadásra. Ezek között biztosan harez támad, mint tűz és víz között, mivel a test a lélek ellen törekedik, a lélek pedig a test ellen Gal. 5, 17. A test is magáévá teszi az igazat és jogost s igyekszik azt beismerni s nyílt, őszinte lenni. S ha szinte belátja is képmutató voltát szemben Isten munkájával: ennek dacára sem tágit; s ha szinte az emberek előtt istenfőlőnek látszik is, nem maradhat elrejtve az előtt, a ki magát valósággal megtagadta, mert emez azonnal észreveszi, ha az önérdék fel-emeli fejét. És mihelyt a testnek hamissága és álnoksága felmutatatik, ez mindjárt fegyvereihez nyúl, szitkozódik az őt érintő ellen s minden erővel fölkel annak megsemmisítésére. Ezért tanítja Krisztus, miszerint elszántnak kell lenni s ama keresztyét naponként felvenni: mert a megvettetés és üldözés nőttön nő. Mennél inkább terjed Isten igéje, annál inkább haragra terjed a test. Tévednek tehát azok, kik úgy vélekednek, hogy egykor nyugalmuk lesz, nagy mérvű gyalázatot és üldözést nem kell szenvedniök az Isten igéjéért. Mert bár a nép seregesen vallja Isten igéjét, mind a mellett ezen kor napjai részéről elég ellentállás tétetik. S ha ezek nem volnának is, felemelik fejüket a hamis tanítók, kikben több a tudás, mint a szeretet és egy mogyorószemért a gyengéket és nyugodt lelküeket sértegetik, fitogtatván tudákosságukat. Ez által pedig ama keresztyét sulyosabbá válik s új erő szükséges. Az erős lelküek nem minden fájdalomérzés nélkül vállalkoznak olyasmire, a mi az együgyüeket boszantja, a mennyiben ezek miatt szerfelett nyugtalaníttatnak. Pál apostol is így szól 2. Kor. 11. 29: „Kicsoda háborgattatik, hogy én nem háborgattatnám?“ Szóval, mindennap új meg új keresztyét! ennek így kell lenni. Igazán mondja Krisztus Mát. 6, 34: „elég minden napnak a maga baja.“ „A ki megakarja tartani az ő lelkét, elveszti azt.“ Itt a lélek nem csak testi életet, hanem az emberi kedélyt, szándékot és tanácsot jelenti. A ki már a mulandó életért Isten igéjétől elszakad, az el fogja veszteni amaz életet; a ki pedig saját tudásában, tanácsában avagy lelkületében bizik és az által gondolja elnyerni az idvességet: el fogja veszteni lelkét.

Tagadja meg tehát magát a lelkipásztor, vesse el magától

az önzést, legyen kész arra, hogy mindennap új keresztet kell hordoznia. — Így cselekedett példánykép gyanánt maga Jézus Krisztus, saját akaratát atyja akaratának mindig alárendelvén, mindennemű keresztet elhordozván, mignem ama tisztességre juta, hogy Isten jobbán ül.

Ha már most a lekipásztor, vagy bárki más, az önzést és önszeretetet ily módon levetkezze, következik hogy: Istent öltse magára, azaz bizodalma és vigasztalása legyen Istenben. Ezt mondá Krisztus tanítványainak, kiket nem pusztán időszertint táplálékkal látott el, miután azok hozzá csatlakoztak. Mert mikor kérdezte, ha vajjon van-e valamire szükségök, miután őket uti tarisznya nélkül bocsátotta el, azt felelték, hogy semmiben sem éreznek szükségét. De viszont azt parancsolá nekik: „mikor eljökbe vitettek, ne legyetek szorgalmasok, mi módon és mit szóljatok“ Mát. 10. 19. Krisztus rájuk lehelt, mielőtt a predikálás tisztét rájuk bizta és mondá: „vegyetek szent lelket!“ Ján. 20. 22. Igen, mert senki sem képes Krisztus juhait legeltetni, ha le nem vetkezze az önzést és nem lakozik benne egyedül Isten, hogy ő általa beszéljen. Eképen parancsolta nekik azt is, hogy Jeruzsálemből ne távozzanak, miglen a megígért szent lelket nem vették. És midőn azt örömmel és lelkesedéssel eltelve, megnyerték volna, azon órától fogva el kezdenek predikálni. Ezek szerint: a pásztor juhait más legelőre ne vezesse, mint a melyen korábban önmaga legelt t. i. Istennek ismeretében és az ő benne való bizodalomban. — Előbb tehát az Istent ismerje meg és legyen vigasztalása ő benne.

Ezek után kezdje el hirdetni az ígét, mint Krisztus cselekedte, Mát. 4, 17: „Térjete meg!“ Így kezdte Keresztelő János is. — Senki sem tér meg azonban, a ki bűnös voltát nem ismeri: ennek okáért a bünt és ezután az idvességet kell predikálni. A tekintetben pedig senki ne tévedjen, mintha Krisztus Mát. 10. 7. és Márk 16. 15-ben egyedül az idvesség és evangélium predikálását parancsolná, mert a gyógyszer használata előtt fel kell ismerni a betegség mibenlétét. — Krisztus is a nevezett helyeken az üdvösségnek beszédét a kegyelemre való tekintetből használja; mert az evangélium Isten bizonyos kegyelmének hirdetése; a bűnnek szükséges megismerése pedig kételyt támaszt bennünk és bizonyos erővel hajt Isten irgalmához, a mely felől bizonyosak vagyunk, mert Isten érettünk adá szavát. Ez okból szól a nevezett helyeken előbb a gyógyszeréről, azután a váltságról. De már Luk. 24, 47-ben a megbánást vagy megtérést és a bűnök bocsánatát együvé foglalja, midőn így szól: „és predikáltatnia kellett az ő (t. i. Krisztus) nevében a megtérésnek és a bűnök bocsánatjának minden népek között.“ Imé itt az evangélium és a bűnök bocsánata együtt említettik: mert senki sem örülhet valóban az evangéliumnak, a ki a bűn betegségét előbb fel nem ismerte. Ha az ember gyarló voltát valósággal belátta és az üdvösséget Krisztusban megtalálta; nem illő többé bűnben élnie, mert a kik megholtunk a bűnnek a Krisztusban, mi módon élnénk meg abban? Róm. 6, 2. Ez okból igen vigyázni kell a pásztornak, nehogy a megmosott juhok ismét sárba essenek; azaz: miután a hívők megváltójuknak ismeretére eljutottak és Istennek jószágos kegyelmét elnyerték, annak utána feddhetetlen életet folytassanak és többé ne bolyongjanak a halálban. Minthogy tudjuk, hogy a Krisztus, ki feltámadott a halálból, többé meg nem hal, azonképen vetkezzük le az ő embert és öltözzük fel az új embert, ki Isten szerint teremtetett, ki is az Ur Jézus Krisztus. Ezen felöltözés nem mást jelent, mint azt, hogy úgy járjunk, mint Krisztus járt vala. Azért hagyta meg a tanítványoknak Máté 28, 19: „Elmenvén, tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket

atyának fiának és szent léleknek nevébe; tanítván őket, hogy megtartsák mindazokat, melyeket én parancsoltam nektek!“ Mert a ki életét napról napra nem változtatja, minekutána megtalálta Krisztust, az gunyt űz a Krisztus nevével és megvetetté, gyölöltté teszi őt a hitetlenek előtt. Jól mondja Péter apostol 4, 1—3: „Miután Krisztus szenvedett értünk a testre nézve: ti is ugyanazon gondolattal fegyvereztetek fel magatokat, mivel a ki szenvedett testben, megszűnt a büntől, hogy többé ne embereknek kívánságai, hanem Istennek akaratja szerint élve, töltsétek a testben hátralevő időt. Mert elég volt már éltünk lefolyt idejében teljesítnünk a pogányok akaratát, járván feslettségekben, kívánságokban, iszákosságokban, dobzódásokban, ivásokban és istentelen bálványimádásokban.“ Ebből láthatjuk, miszerint nem elég az üdvöt elsajátítani, hanem egyuttal szükséges azt meg is őrizni, nehogy elveszítsük vagy megvessük azt.

Nagyban előnyére szolgál a lekipásztornak, ha tettekben gyakorolja, a mit szavakkal tanít, a mit Krisztus is igen komolyan kíván, midőn Mát. 5. 19. így szól: „Valaki azért e legkisebb parancsolatok közül egyet megrontand és aképen tanítandja az embereket, a menyeknek országában legkisebb lészen.“ Mert bizonyos, hogy Istenről szép módon beszélni és az életben nem a szerint cselekedni: merő képmutatás, a mint Pál apostol mondja Tit. 1. 16: „Vallják ugyan, hogy az Istent ismerik, de cselekedettel tagadják őt, mivel hogy utálatosok, hitetlenek és minden jó cselekedetre nézve megvetettek.“ Hasonlóképen Róm. 2. 21—24: „Ki azért mást tanítasz, tenmagadat nem tanítod-é? ki azt prédikálsz, hogy nem kell orozni, orzasz-é? ki azt mondod, hogy nem kell paráználkodni, paráználkodik-é? ki a bálványokat utálsz, szentségtörő vagy-é? ki a törvénnyel dicsekedel, a törvénynek megrontása által az Istent tiszteletlenséggel illeted-é? Mert az Istennek neve ti miattatok a pogányok közt gyaláztatik, a mint meg van írva.“ Tehát óvakodjék a lekipásztor, hogy cselekedettel meg ne hazudtolja, a mit szavakkal tanít: mert a hitben gyengék igen könnyen engedik magokat, az ígével össze nem hangzó cselekedet által az Isten ígétől eltérítettetni.

E mellett nagyon kell vigyázni, hogy a lekipásztor a képmutatás ruháját ne öltse fel az igazság helyett, úgy hogy süvegekkel és kámzsasallangokkal ékeskedjék; bensőleg pedig telve legyen fősvénységgel, mint a szerzetesek és ezen kor teológusai jobbra teszik; mélyen hajlonganak pedig fennhéjázó lelkűek; fehér inget viselnek pedig tisztátalanabbak vadkannál; magas cipőket és kalapokat hordanak, pedig telve vannak irigységgel és gyűlölettel. Mert ily cselekedetek láttára a közönséges nép szintén megtanul képmutatást űzni, bensőképen pedig kívánságai mellett marad. Annak okáért a lekipásztor ne emberektől kigondolt tanok szerint viselkedjék, hanem az Isten ígéje szerint, melyet hirdet, különben csak képmutatást tenyész. És mivel Krisztus tökéletes példánykép, egyedül csak ő hozzá alkalmazza magát. Ha Krisztus nem képmutatóskodott, hozzánk sem illő kétszínűséggel ékeskednünk. A lekipásztor ezen dolgokban úgy bizonyuljon be, mint nevelő és mint atyához illik. Egy atya nem bohóskodik gyermekei ámitása végett, hanem arra törekszik, hogy gyermekei tisztességes életmódra neveltessenek; szivesek ártalmatlanok, jó erkölcsűek legyenek mindenha és bármilyen mértékletlenséget kerüljenek. Ebben gyakorolja magát a lekipásztor is. Ezért nevezte Jézus Krisztus a lekipásztort atyának, más helyen meg sáfárnak. Pál apostol is panaszkodik a korinthusiak ellen I. 4, 15: „hogy bár tizezer tanítómestereik vannak a Krisztusban, mindazáltal nem sok atyáik vannak.“ (Folyt. köv.)

Szabó Péter kabai lelkész életrajza.

Szabó Péter, született 1819. június 10-én Beregszászban. Szülei Szabó Péter volt beregszászi lelkész és Pataki Katalin valának. Elemi iskolái végeztével gymn. tanulói pályáját is szülőföldén, Beregszászban kezdte meg és csak 1832. év tavaszán jött Debreczenbe. Itt felsőbb tanulmányait 1841. évben végezte, a midőn előbb esküdt felügyelő s tanítóvá (novitius rétorok preceptora), majd a főiskola szeniorává lett. — Ekkor tapasztalatai s ismereteinek öregbitése végett 1844-ben a bécsi egyetembe ment; de innen nt. Márton József debreczeni lelkész mellé segédkezés végett csakhamar hazahivatott. — 8 havi segédkezés után a madarasi ref. egyház hívta meg rendes lelkészévé (1846), majd hat év múlva 1852-ben kabai pappá lett, hol 32 éven át apostoli szerénységgel és buzgósággal hivataloskodott.

Ez idő alatt nemcsak egyházának, hanem a debreczeni ref. egyházmegyének is osztatlan szeretetében s tiszteletében részesült: mert elhunytával, nem csak a kabai ref. egyház a szeretve tisztelt lelképásztort, hanem a debreczeni ref. egyházmegye közügyeiben egyik fáradhatatlan bajnokát, 23 éven által tanácsbiráját veszté el. Meghalt 1884. január 20-án éjjeli 1—2 óra között, életének 65-dik évében.

Koporsójánál egyetlen testvére néhai Nagy Pál lelkész özvegye Szabó Mária — ki 32 éven át hű gondnal s testvéri hűséggel vezette a megboldogult háztartását — s egy már rég elhunyt testvére gyermekeinek bánatos könnyeivel az egész gyülekezet, nagyszámu barátok, közel és távolról jött tisztársak vegyítették könnyeiket. — Temetése az Ur házában egyszerű imával végeztetett, melyet nt. Dávidházy János esperes ur mondott. A sirnál pedig nt. Nagy Lajos m. péresi lelkész ur szólott.

A mily csendes s nyugodt volt élete, olyan volt halála; — utolsó perceig tiszta öntudattal s nyugodt vidámsággal társalgott szeretteivel; — a mily egyszerű volt élete, oly egyszerű volt eltakarítása.

Kihült tetemei f. hó 22-én délután 3 órakor tétettek nyugalomra Kabának Tetétlen felőli oldalán levő ugynevezett Csarkó temetőbe.

Nyugodjanak csendesen hamvai a feltámadás nagy napjáig!

Moravec Károly.

Különfélék.

Tiszántuli egyházkerületünknek tanügyi bizottsága f. hó 20-dik napján tartja meg gyűlését.

Csiky Lajos főiskolai tanár legközelebbi vasárnap délután az iparos körben a vasárnap megszenteléséről korszerű felolvasást tartott, melyet nagy számu közönség nagy érdeklődéssel hallgatott végig.

A dunáninnyi egyházkerület egyházainak a püspökségre beadott szavazatai épen lapunk megjelenésének napján, február 5-én bontatnak fel. Mind az ujságokban eddig megjelent tudósítások, mind magán tudomásunk szerint az eredmény kétes; csupán az látszik bizonyosnak, hogy az

első szavazásnál Szász Károlynak többsége lesz. De hogy e többség absolut és döntő lesz-e, vagy nem, és így lesz-e szükség a másodszori szavazásra, azt csak holnap tudjuk meg.

A helybeli Casino által a főiskolai tanulók számára kitűzteni szokott Kazinczy-pályázatnak eredménye ez évben egészen örvendetesnek mondható. Az egyik pályakérdésre, melynek tárgya az Arany János lírai költészetének jellemzése, egy minden igényt kielégítő és tisztességes irodalmi színvonalon álló pályamű érkezett be. A jelíges levelek a legközelebbi napokban bontatnak fel. A verses pályaművek kevésbé örvendetes eredményt mutatnak fel, ha nem a számot, hanem az értéket tekintjük.

A Protestáns Egyházi és Iskolai lapnak legközelebbi számában Holdmező-Vásárhelyről jelent meg egy levél, melyben az unitária felekezetnek nevezett egyházban nagymértékű térfoglalásáról foglaltatik tudósítás. Fájdalommal látjuk e levélből, hogy e térfoglalás leginkább a mi ref. egyházunk rovására történik, és még nagyobb fájdalommal vagyunk kénytelenek a sorok közül kiolvasni, hogy az egésznek főoka némely a h.-mezővásárhelyi egyházat már régebben pusztító városi és egyházi pártvillongásokban keresendő. Ohajtandó volna, hogy egyházunk mind lelkészi mind világi tagjai minden más szenvedélyt vetkezzenek le midőn az egyházzal van szó, csupán a vallás iránti buzgóság szenvedélye foglalna helyet sziveikben és kormányozná tetteiket.

Tartalom: Előfizetési felhívás. — Haladás a theológiában. Bethlendi Endre. — A 190-ik dicséret. — A Zwingli ünnepélyek Helvetiában. Márk Ferencz. — Könyvismertetés. Csiky Lajos. — Egy apologétikus munka. Csiky Lajos. — Tárca: A lelképásztori hivatásról. — Szabó Péter kabai lelkész életrajza. Moravec Károly. — Különfélék. — Hirdetés.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a kabai reform. lelkészi állomásra.

Évi fizetés: Kézpénz 92 frt 40 kr. Termény 30 köből buza, 30 köből árpa. Föld: 65 hold, melyből 13 holdnak évi adóját a lelkész fizeti. Száz font só, száz font szalonna, hat gomolya, négy itcze vaj, két itcze méz, két font bors, harmincz font fagygyu. Három öl tüzifa. Stóla.

Az összes fizetés 1661 frt 50 kr-ra levén becsülve, az állomás a tiszántuli reform. egyházkerület 1883. szeptemberi közgyűlése 215. számu határozata szerint első osztályu.

A felszerelt pályázati kérvények folyó évi február 27. napjáig bezárólag, Dávidházy János espereshez Pocsajba (Biharmegye) küldendők.

Debreczen, 1884. január 26.

Révész Bálint, püspök.